

BOV používá formativní hodnocení

Hodnocení by nemělo být vnímáno jako shrnující symbol („trojka“), který žáka a jeho výkon řadí do určité výkonnostní kategorie, žák by se měl vždy dozvědět detaily o úrovni, jíž dosáhl a též o možném posunu dál. Jak již možná tušíte, hodnocení BOV má většinou podobu formativního hodnocení. Takové hodnocení je totiž přínosné pro žáka i pro učitele. Oběma napovídá, co mají dělat dál. Žákovi, co a jak se učit, aby se zlepšil. Učitelé zase poskytují zpětnou vazbu k jeho výuce.

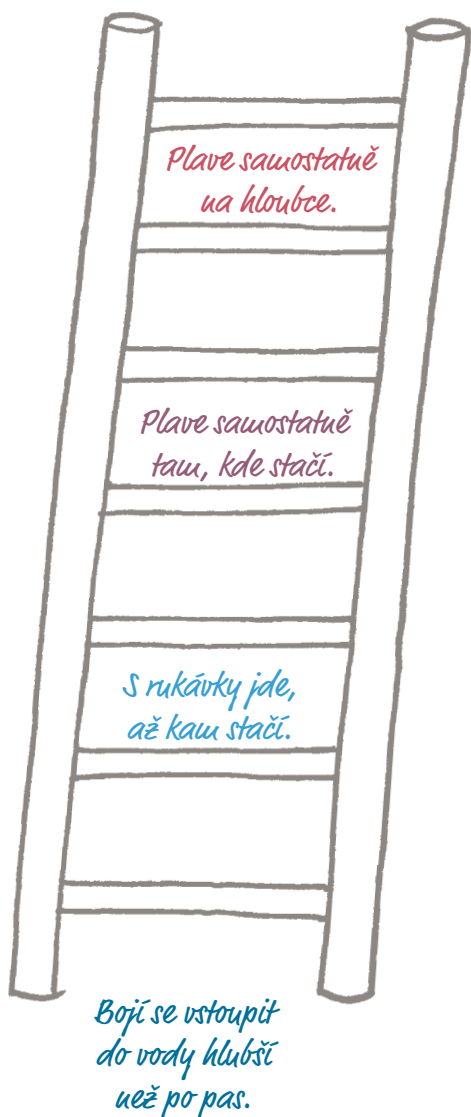
Hodnocení by se mělo týkat cílů učení. V BOV je cílem učení zlepšování badatelských dovedností. Pokud chceme hodnotit žákův posun v dovednosti, musíme být pozorní a průběžně sbírat důkazy o tom, na jaké úrovni se žák v dovednosti nachází. Přitom platí, že máme-li k dispozici více typů důkazů o učení, naše hodnocení je zpravidla přesnější. Důkazy o učení lze získat pozorováním žáka, během konverzace, která mapuje, jak žák přemýšlí, anebo i skrze výstupy, které jsme dopředu s žáky stanovili.

Při získávání důkazů o učení nám poslouží porovnání žákova výkonu s konkretizujícím popisem, nejčastěji ve formě kritérií. Konkrétní popis určité úrovně osvojení dovednosti říká žákovi, které složky jeho výkonu je třeba zlepšit a který jeho výkon je postačující.

Dále v publikaci a hlavně v příloze naleznete příklady konkrétních kritérií určených k hodnocení jednotlivých badatelských dovedností. Podobná si ale můžete vytvořit sami své třídě na míru a můžete je také vytvářet spolu s žáky.

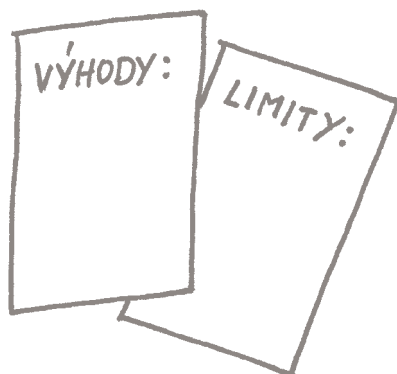
Forma práce s kritérii je různá. Někdy jsou uvedena jen v podobě „ideálního stavu“ (checklist str. 23), to znamená úroveň, kterou učitel od žáků očekává, že splní. Nejrozšířenější je ale víceúrovňové zpracování kritérií, kde úrovně popisují postup žáka od začátečnické k mistrovské úrovni. Mladším žákům lze toto vysvětlit za pomoci náčrtku žebříku či schodů, kdy každý stupeň ukazuje pokrok, který žák udělal.

Nejnámější formou je nejspíše vícekriteriální tabulka, kde řádky určují jednotlivé složky výkonu žáka (dovednosti, porozumění atd.) a sloupce úrovně, které lze dosáhnout. Pro každou úroveň je pak k dané dovednosti přidán popisný indikátor, například jak to vypadá, když se žák v dovednosti A nachází na úrovni 3. V jednotlivých políčkách je vždy konkrétně popsána úroveň dosaženého výkonu, učitel nebo žák sám může označením políčka určit svou úroveň.

Úroveň (vpravo) Dovednosti (níže)	1	2	3	4
Dovednost A				
Dovednost B				
Dovednost C				

V této publikaci uvádíme příklady kritérií. Pojďme si nyní říci, jaké výhody práce s kritérii poskytuje a kde se naopak nacházejí limity této metody.

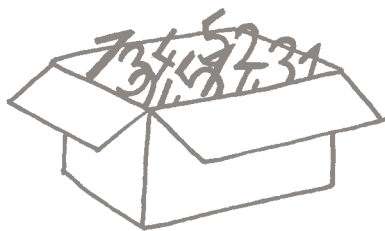

VÝHODY:

- Nutí učitele, aby si jasně promyslel, co zadáním sleduje a v kritériích vystihl podstatné.
- Vede učitele, aby kritéria formuloval jazykem srozumitelným žákům.
- Žák dostává konkrétní informaci o tom, co zvládá.
- Dává žákovi vodítka, jak postupovat v učení.
- Žák se dozví, jak daleko je jeho výkon od očekávané kvality.
- Umožňuje hodnotit žákův posun – momentální výkon dnes a za určitý čas – podle stejných kritérií.

LIMITY:

- Je těžké a časově náročné vytvářet dobrá kritéria.
- Učitelé nejsou disciplinováni a porušují kritéria výjimkami.
- Učitelé podceňují popisnou hodnotu kritérií, jde jim o zaškatulkování žáka a známku.
- Je náročné spojit při zpětné vazbě kritéria s konkrétní žakovskou prací.

Žáci sami sobě nejlepšími rádci

Je velkým přínosem (nejen) pro BOV, pokud se žáci naučí hodnotit navzájem a pokud zvládají i reflexi svého procesu učení zakončenou sebehodnocením. Dále v textu najdete aktivity, které vám pomohou žakovské hodnocení do výuky zavést.³ Hodnocení žáky navzájem zajišťuje učitelé více času, než kdyby výkon každého žáka měl sledovat sám. Žáci se brzy naučí, že:

- i dobrý výkon se dá zlepšovat,
- pokud byla práce vykonávána s úsilím a pečlivostí, lze na ní vždy něco ocenit,
- pokud udělají chybu, není to fatální a je možné ji napravit,
- pokud se setkáme s něčím novým, není produktivní to hned zkritizovat, ale vyplatí se pokusit se najít pozitivní stránky jevu.

³ Hodně tipů získáte také v knize Zavádění formativního hodnocení praktické techniky pro základní a střední školy od Dylana Williama a Siobhán Leahyové.